

*Dražen Harasin
Bojan Smode
Ivan Milinović*

STRUKTURALNA ANALIZA IZVIĐAČKOG TABOROVANJA

1. UVOD

Prilike znanstveno-tehničke civilizacije nastale uslijed korištenja raznih tehničkih pronalazaka su čovjeka do te mjere emancipirali od svog svojstva da obavlja fizički rad da je posljednjih dva stoljeća, odnosno od kada je ova pojava prisutna počeo obolijevati od raznih bolesti od kojih nije obolijevao nikada prije. Ovome bi, a u skladu je s nastojanjima ovog rada, i nije do sada previše spominjano u kineziološkom polju, dodati i činjenicu da je čovjek u „pokoravanju Zemlje strojevima” prouzrokovao preveliko ekološko opterećenje Zemlje i tako degradirao kvalitetu svog prebivališta. Ove pojave, malo po malo, zajedno, dovode do jačanja svijesti da se čovjek danas, mora u većoj mjeri okrenuti prirodi, posebno aktivnostima u prirodi. Ovo za čovjeka rješava oba problema, i problem njegovog nekretanja i problem loše kvalitete života u gradu, a ako se ovome pridoda mogućnost da kroz ovakve aktivnosti sudionicima ovakvih programa daju osnovne ekološke smjernice i razvija svijest o očuvanju prirode, onda bi glavni ciljevi programa, i sa stanovišta očuvanja Zemlje kao staništa, bili ispunjeni.

Sve više se u kineziologiji, u raznim njenim područjima, javljaju razni programi koji se provode na otvorenom. Rekreativno kampingiranje, „team building preživljavanje”, razne radne terapije s radom u prirodi (zapravo kineziterapije), situacijske vježbe vojnih i policijskih snaga koji se provode u prirodi, škola u prirodi kao dio plana i programa redovite nastave učenika razredne nastave, pa i tjelesne pripreme vrhunskih sportaša koje se provode u divljini s „primitivnim tehnologijama” kao sadržajem, su sve prisutniji u primijenjenoj kineziologiji (Harasin i Krakan, 2010.). Ova prisutnost je uzrokom potrebe za organizacijom višednevnog boravka u prirodi - taborovanja i potrebe da se znanja koja su odgovorna za organizaciju tabora sustavno izučavaju i budućim kineziolozima svakako što prije omogućiti da dođu u njihov posjed.

Cilj ovoga rada je strukturalna analiza sedmodnevnog izviđačkog tabora za djecu starosti od 8 do 15 godina (dobne kategorije poletaraca i izviđača). Struktura tabora pokušana je ispitati upitnikom koji su ispunjavali instruktori izviđačkog taborovanja. Na ovaj način je definirana količina vremena koje djeca utroše u provođenju određenog tipa aktivnosti obvezne programske osnove koje se provode u izviđačkom taborovanju.

2. SADRŽAJI IZVIĐAČKOG TABOROVANJA

Osim zajedničkog rada na održavanju taborskog kruga (podizanje/zatezanje šatora, čišćenje, uređivanje, sitni radovi), djeca dobne kategorije poletaraca i izviđača na višednevnom izviđačkom taborovanju sudjeluju u sljedećim aktivnostima:

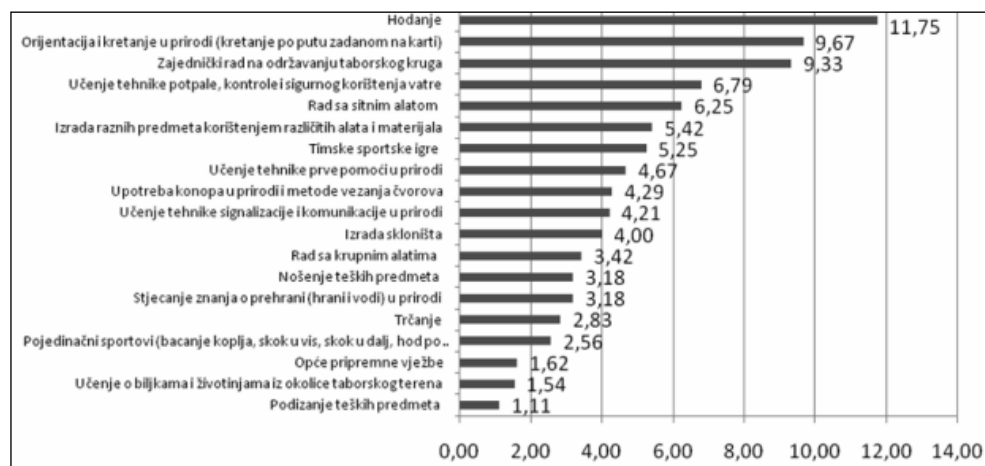
1. Rad sa sitnim (nožić, čekić, mala sjekira, mala pila) i krupnim alatom (lopata, malj, pila, svrdlo za rupe, kramp), upotreba konopa u prirodi i metode vezanja čvorova, izrada raznih upotrebljivih predmeta korištenjem različitih materijala, alata i užeta
2. Izrada skloništa
3. Potpala, kontrola i sigurno korištenje vatre
4. Orijentacija i kretanje u prirodi
5. Učenje tehnike prve pomoći u divljini, tehnika signalizacije i komunikacije u divljini
6. Učenje o biljkama i životinjama iz zavičaja, stjecanje znanja o prehrani (hrani i vodi) u prirodi
7. Podizanje i nošenje teških predmeta (relativno teških u odnosu na dob djece, npr. mijeh za vodu)
8. Hodanje i trčanje, sportske igre (nogomet, graničar.), opće pripremne vježbe

U kineziološkom smislu dio aktivnosti koje se provode na izviđačkom logorovanju (puzanja, penjanja, hodanje, trčanje, plivanje) spadaju u elementarna ljudska znanja, a dio, ako se prihvati činjenica da se sva ljudska znanja mogu podijeliti na elementarna i socijalna, kao na ona koja su čovjeku omogućila da postane čovjekom (elementarna) i ona koja su mu omogućila da mijenja svoju okolinu, socijalizira prirodu i čovjeka s njom i drugim ljudima, kroz socijalnu interakciju i socijalnu kontrolu u odnosu na kriterijsku veličinu „efikasnost u promjeni okoline” se nalaze na višem stupnju u univerzumu socijalnog sistema i spadaju u socijalna motorička znanja.

Dio ovih (tipičnih izviđačkih aktivnosti) je obuhvaćen „pionirstvom” skupom raznih tehnika koje se odnose na izradu priručnog primitivnog alata, na upotrebu osobnog alata u kreiranju bivaka, u postavljanju šatora, upotrebi tmskog alata i osobnog alata uz korištenje priručnog materijala u izradi stolca, klupe, kreveta, skloništa, kolibe, u pronalasku vode i paljenju vatre, te u izradi i korištenju luka i strijele i ribolovnog pribora. Čvorovi i njihova primjena su neizostavni dio pionirstva kao i poznavanje alata, užeta i njegovo korištenje. U motoričkom prostoru, pionirstvo je smješteno na presjeku primitivnih i profesionalnih motoričkih znanja. Drugi dio oblika ovih aktivnosti, ipak ne u tolikoj mjeri obuhvaćen izviđačkim logorovanjem spada u Buškraft, termin popularan u Australiji, Novom Zelandu i Južnoj Africi kojim se označavaju razna umijeća vezana za život u divljini i pustari. Bushcraft

vještine uključuju pronalazak vode, različite načine potpale, kontrole i korištenja vatre, detektiranje i praćenje tragova, lov i ribolov, izradu skloništa, ručnu obradu drveta uz korištenje alata kao što su nož i sjekira, izradu spremnika od prirodnih materijala, izradu konopa i užeta i mnoga druga (Mears, 2001.; Kochanski, 1988.). Dio ovih znanja se smatraju primitivnim vještinama jer su to znanja koja čovjek poznaje od najranijeg stadija svoje evolucije (paleolitik) koja mu u najširem smislu osiguravaju zadovoljenje osnovnih bioloških potreba u prirodnom okruženju (Wiseman, 2003.). To su izrada skloništa, pronalazak vode i hrane, te potpala, kontrola i upotreba vatre. Ova su motorička znanja prema razvojnom stupnju odmah iznad elementarnih, a prije socijalnih.

Sve su ove aktivnosti dobri sadržaji koji se koriste kao kineziološki operatori kojima se može utjecati na antropološki status čovjeka. Veći dio ovih aktivnosti su dio obvezne programske osnove izviđačkog taborovanja. Kroz niz pitanja šest instruktora izviđačkog taborovanja su odgovarali na pitanja o ekstenzitetu pojedinih sadržaja izviđačkog taborovanja. Instruktori su upisali koliko minuta po danu, odnosno sati po danu i dana u tjednu djeca provode određenu aktivnost. Dobiveni rezultati su prikazani na Grafu 1.

Graf 1. Količina vremena izražena u satima tijekom sedmodnevnog taborovanja.

Prema dobivenim rezultatima vidljivo je da su tipični kineziološki sadržaji kao što su hodanje, trčanje, opće pripremne vježbe, sportske igre, bacanje koplja, skok udalj, podizanje i nošenje predmeta prilično zastupljeni u izviđačkom taborovanju. Količina od ukupno 28,3 sati ovih tipičnih kinezioloških operatora u sedam dana, uz srednji ili viši intenzitet može jamčiti dovoljnu količinu pozitivnog stresa – trenažnog

stimulusa koje će utjecati na djecu u pozitivnom smislu i poboljšati im određene osobine. Ovo će uz 57,93 sati vremena tijekom sedam dana koje djeca provedu u tipičnim izviđačkim aktivnostima koje mogu biti vrlo visokog intenziteta zasigurno osigurati dovoljnu količinu tjelesnog (i intelektualnog) napora koji će djeci pružiti mogućnost da u tjelesnom i umnom smislu napreduju.

3. ZAKLJUČAK

Analizirane aktivnosti koje su obvezni programski dio izviđačkog taborovanja mogu biti visokog, umjerenog i niskog intenziteta te tako zasigurno mogu imati značajan utjecaj na pozitivne promjene antropološkog statusa djece. Osim toga veliki broj ovih aktivnosti za djecu imaju iznimno visok stupanj privlačnosti. U aktivnostima kao što su vezivanje čvorova, pravljenje skloništa, potpala vatre djeca se zabavljaju i opuštena su, pa te aktivnosti utječu na smanjivanje akumuliranog stresa koji nastaje tijekom napornog tempa rada tijekom školske godine i kao takve su odlične za aktivni odmor djece tijekom školskih praznika. Mnoge od ovih aktivnosti imaju visoki utilitarni karakter. Naime, znanja koja djeca stječu učenjem tehnike pružanja prve pomoći, u radu s krupnim i sitnim alatima, orijentacijom i navigacijom u prirodi, pa i skupljanjem samoniklog jestivog bilja mogu biti vrlo korisna u svakodnevnom životu.

Kada su aktivnosti koje obuhvaćaju prikupljanje vode i hrane, paljenje vatre, izradu priručnog primitivnog alata, upotrebu osobnog (sitnog) i tinskog (krupnog) alata u izradi stolica, klupa, kreveta, skloništa, vezanju čvorova, te izradu i korištenje luka i strijele i ribolovnog pribora (sve su to aktivnosti preživljavanja) prilagođene korisnicima i odvijaju se u kontroliranim uvjetima mogu potaknuti bolje međusobno upoznavanje djece, poboljšanje komunikacije među njima, razvijanje samokritike i međusobne tolerancije, preuzimanje odgovornosti, stjecanje stabilnosti u kriznim situacijama, kreativno rješavanje problema i tako pripremu za bolje snalaženje u novim situacijama (Harasin i Čižmek, 2010.). Zapravo, kada god u obavljanju mnogih aktivnosti u bilo kojoj vrsti situacije boravka u prirodnom okruženju u kojoj se u velikoj mjeri treba osloniti dominantno na fizički rad u korištenju prirodnih resursa ishod te aktivnosti ovisi o suradnji s drugima, i u toj situaciji, ako je u pitanju konkretno izviđački tabor, uči se poštivanje ravnopravnog odnosa unutar grupe i razvoj zdravog tinskog duha među djecom. Tako se učenjem međunarodnih signala i komunikacijom s drugima, podizanjem i nošenjem za djecu relativno teških predmeta, što je nemoguće bez oslanjanja na drugu djecu, djeca uče surađivati s drugom djecom.

Ovo istraživanje treba shvatiti kao pilot studiju i osnovu za slijedeća istraživanja koja bi trebala proizvesti nove korisne informacije o taborovanju. U nekom od sljedećih istraživanja bilo bi zanimljivo ispitati upravo to: kakav je intenzitet aktivnosti koje se

provode, koliko djeca vole pojedine aktivnosti, koliko znanja koja se nauče mogu biti korisna u životu i koliko koja od aktivnosti omogućuje suradnju s drugima.

4. LITERATURA

1. Harasin, D.; Krakanić, I. (2010.). Taborovanje - osnova za provedbu profesionalnih i kinezioloških motoričkih programa u prirodi. Međunarodna znanstveno-stručna konferencija „Kineziološki sadržaji i društveni život mladih”, 27. veljače 2010. godine, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
2. Harasin, D.; Čižmek, A. (2010.). Vještine preživljavanje u team buildingu. Međunarodna znanstveno-stručna konferencija „Kineziološki sadržaji i društveni život mladih”, 27. veljače 2010. godine, Kineziološki fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
3. Kochanski, M. (1988.). *Bushcraft: Outdoor Skills and Wilderness Survival*, Lone Pine Publishing, Canada.
4. Mears, R. (2001.). *Outdoor Survival Handbook: A Guide To The Resources And Materials Available In The Wild And How To Use Them For Food, Shelter, Warmth And Navigation*, Ebury Press, London.
5. Wiseman, J. (2003.). *SAS Survival Handbook*, Collins, London.

Autori rada se na suradnji zahvaljuju Savezu izviđača Hrvatske.